

необхідне передбачити в запропонованій нами новій частині статті 245 КПК окремий порядок відібрання зразків тканин і органів або частин трупа як особливого об'єкта матеріального світу з посиланням на спеціальну норму статті 239 КПК, у якій визначається процесуальний порядок огляду трупа, пов'язаного з ексгумацією. На наш погляд, врахування висловлених пропозицій сприятиме нормативному врегулюванню проведення ексгумації трупа, його огляду й вилученню за необхідності зразків тканини і органів або частин трупа, необхідних для проведення експертних досліджень.

Сав'юк О.В., кандидат юридичних наук,
доцент, заступник начальника курсу з виховної
та соціальної роботи Прикарпатського
факультету НАВС,
Равлюк І.І., викладач кафедри тактико-
спеціальної, фізичної та вогневої підготовки

Особливості процесуального статусу підозрюваного за новим КПК України

Згідно чинного кримінального процесуального законодавства ключовою фігурою стадії досудового розслідування є підозрюваний. Ч. 1 статті 42 КПК встановлено, що підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК, повідомлено про підозру або особа, затримана за вчинення кримінального правопорушення. Таким чином, особа набуває процесуального статусу підозрюваного, а разом з тим і можливості реалізації гарантованих їй законодавством прав і свобод з моменту вручення особі письмового повідомлення про підозру або з моменту її фактичного затримання в порядку статей 207, 208 КПК.

Закон не встановлює конкретних строків, в межах яких слід здійснити письмове повідомлення особі про підозру. Стаття 276 КПК встановлює обов'язок здійснити повідомлення про підозру у таких випадках:

1) затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення або безпосередньо після його вчинення. Згідно статті 278 КПК вручити письмове повідомлення особі про підозру слід не пізніше 24 годин після її затримання, інакше така особа підлягає негайному звільненню [1]. То з якого ж моменту затримана особа реально набуває статусу підозрюваного - з моменту затримання чи з моменту вручення їй письмового повідомлення про підозру? Аналіз положень ч. 1 ст. 42 КПК, яка встановлює, що підозрюваним є особа, яку затримали за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, та ст. 209 КПК, яка моментом затримання визначає момент, коли особа силою або через підкорення наказу залишається поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою дозволяє зробити висновок, що саме момент фактичного затримання є моментом отримання особи процесуального статусу підозрюваного.

Що стосується статті 207 КПК, яка передбачає порядок затримання особи кожним, хто не є уповноваженою службовою особою, то згідно її положень та положень статті 209 КПК особа, затримана в порядку статті 207 КПК, отримує статус підозрюваного не з моменту її фактичного затримання будь-якою особою, а з моменту передачі її до уповноваженої службової особи.

2) обрання до особи одного з передбачених КПК запобіжних заходів. Знову виникає питання - що є підставою, а що наслідком? Згідно п. 2 ч. 1 статті 276 підставою отримання особою статусу підозрюваного є обрання щодо нього одного із запобіжних заходів, передбачених КПК, а набуття статусу підозрюваного є, відповідно, наслідком. В той же час, стаття 177 чітко вказує, що запобіжні заходи застосовуються за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні кримінального правопорушення щодо підозрюваного, обвинуваченого, підсудного [1]. Дата та час повідомлення про підозру, правова кваліфікація кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність невідкладно вносяться слідчим, прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань [2], витяг з якого в обов'язковому порядку додається до клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження на підставі ч. 6 ст. 132 КПК. Таким чином, перед тим, як подавати клопотання про застосування щодо особи одного із запобіжних заходів, їй необхідно надати статус підозрюваного, оскільки стаття 177 не передбачає можливості застосування запобіжного заходу щодо особи, яка не має процесуального статусу підозрюваного, обвинуваченого (підсудного).

Таким чином, особа повинна в першу чергу отримати процесуальний статус підозрюваного за наявності підстав, передбачених п. 1 або п. 3 статті 276 КПК, і вже тоді можна подавати клопотання щодо застосування до неї запобіжного заходу.

3) наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення. Достатність доказів - поняття оціночне, воно визначається слідчим, прокурором за внутрішнім переконанням. Чи не буде це підставою для порушень прав і свобод особи?

О. Баганець з цього приводу висловлює побоювання, що особа, щодо якої розпочато кримінальне провадження та яка не набула в такому кримінальному провадженні статусу підозрюваного чи обвинуваченого (а такого статусу вона *(за його словами)* може не набувати і досить довгий час), за новим КПК України повністю позбавлена права захищатися в межах такого кримінального провадження як особисто, так і за допомогою захисника [3]. Автор стверджує, що свідченням цього є нові норми кримінального процесуального законодавства, а саме:

- ст. 276 КПК, де зазначено, що повідомлення про підозру здійснюється і у випадку наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення (тобто, не тільки з моменту затримання чи обрання запобіжного заходу);

- ст. 283 КПК, якою прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру звернутися до суду з обвинувальним актом або закрити кримінальне провадження.

Тобто, фактично особа протягом всього досудового розслідування може бути навіть і не допитаною як підозрювана, а тому вона не зможе захищатися від порушення її прав, бо після об'явлення повідомлення про підозру прокурор зобов'язаний у найкоротший термін звернутися до суду з обвинувальним актом.

Дозволимо собі з такою позицією автора не погодитись. По-перше, кримінальне провадження згідно статті 214 КПК 2012 року починається не автоматично, як у цій же вже вище згаданій публікації стверджує автор, а виключно за наявності у діянні ознак кримінального правопорушення.

Верховний Суд України з цього приводу роз'яснив, що КПК законодавцем змінено початок кримінального провадження: досудове розслідування - перша стадія кримінального провадження - починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, не містить визначення поняття «приводів і підстав» до початку кримінального провадження і за їх наявності не передбачає винесення постанови про порушення кримінальної справи, як це передбачалось статтями 94, 97, 98 [КПК 1960 р.](#)

Відсутність визначення процесуальним законом приводів і підстав до початку кримінального провадження на практиці врегульовано [Інструкцією про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події](#), затвердженої наказом МВС України від 19 листопада 2012 р. № 1050 та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 17 грудня 2012 р. за № 2095/22407 [4].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [текст] : К. : «Центр учбової літератури», 2012. - 254 с.
2. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затверджено Наказом Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 року № 69.
3. Баганець О. Новий КПК України порушує принцип верховенства права (частина 2) / О. Баганець. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://nbnews.com.ua/ru/blogs/80745/>
4. [Інструкція про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події](#), затвердженої наказом МВС України від 19 листопада 2012 р. № 1050.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2095-12/paran33#n33>.